

Handläggare
Anna Kindstrand Larsson
Telefon: 08-50825206

Till
Socialnämnden
2024-05-21

Reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och unga

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förslaget till revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och unga.
2. Ärendet överlämnas för vidare beslut till kommunfullmäktige.

Sammanfattning

Nuvarande riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar är från 2012 och behöver uppdateras så att de överensstämmer med aktuellt regelverk.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling i staden när det gäller utredning, bedömning och tillgång till de insatser som erbjuds från socialtjänstens sida. Ett mål med riktlinjerna är att de ska erbjuda ett tydligt och konkret stöd i det dagliga arbetet med målgruppen men ändå innehålla viss grundläggande information. Riktlinjerna baseras på gällande lagar, föreskrifter och allmänna råd. De anknyter även till andra riktlinjer i staden, till policydokument och andra övergripande dokument.

I förslaget till nya riktlinjer finns tydligare hänvisningar till föreskrifter, allmänna råd och handböcker i syfte att underlätta för läsaren att hitta fördjupad information.

En ny socialtjänstlag förväntas träda i kraft i juli 2025. Socialförvaltningen bedömer inte att en eventuell ny socialtjänstlag kommer påverka handlägningsprocessen gällande målgruppen ensamkommande barn och unga i någon betydande omfattning. Däremot kan lagparagrafer komma att ändras och kapitel få nya beteckningar vilket kan behöva justeras i riktlinjerna i ett skede innan ärendet beslutas i kommunfullmäktige.

Bakgrund

Nuvarande riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar är från 2012. Ny lagstiftning och föreskrifter har trätt i kraft inom flera delar av området för barn och unga inom individ- och familjeomsorgen. Socialstyrelsen har också gett ut nya vägledningar och handlägningsstöd som påverkar arbetet. Utifrån detta finns ett behov att uppdatera Stockholms stads riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och unga så att de överensstämmer med det aktuella regelverket.

Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i arbetet samt bidra till en likställd handläggning för målgruppen. I dessa riktlinjer beskrivs främst vad som specifikt rör ensamkommande barn och unga och ska därför ses som ett komplement till andra riktlinjer i Stockholms stad. Grunden för det kommunala mottagandet av ensamkommande barn är den så kallade normaliseringsprincipen.¹ Det innebär att alla barn som vistas i Sverige så långt möjligt ska omfattas av samma sociala omvårdnadssystem. Ensamkommande barn omfattas av samma regelverk när det gäller skydd och stöd som andra minderåriga. Samtidigt behöver socialtjänsten ta hänsyn till den specifika situation som ensamkommande barn befinner sig i samt regelverk som specifikt påverkar ensamkommande barns villkor.

Socialförvaltningen har reviderat riktlinjerna i samarbete med stadsledningskontorets social- och skoljuridiska enhet vid juridiska avdelningen. Vidare har stadens chefer inom verksamhetsområdet under revideringsarbetet fått inkomma med inspel och synpunkter angående vad de saknar eller anser behöver förtydligas i nuvarande riktlinjer och utifrån detta inkluderades ensamkommande barn som är asylsökande, massflyktingar, kvotflyktingar och papperslösa.

Ärendet

De senaste åren har flera ändringar och uppdateringar skett i regelverken och rekommendationerna rörande socialtjänstens handläggning av barn- och ungdomsärenden. Förslaget till nya riktlinjer har uppdaterats i enlighet med de nya regelverken och rekommendationerna. Syftet med riktlinjerna är att säkerställa likabehandling i staden samt ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftning och regelverk.

För att förenkla för läsaren har riktlinjernas struktur setts över och i förslaget finns också tydligare hänvisningar till bland annat Socialstyrelsens föreskrifter, allmänna råd och handböcker i syfte att göra det lättare att hitta fördjupad information.

¹ Prop. Mottagande av ensamkommande barn 2005/06:46 s. 41

Följande grupper av ensamkommande barn och unga inkluderas i dessa riktlinjer:

- barn och unga som är asylsökande
- barn och unga som varit asylsökande och fått tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd
- barn och unga som är kvotflyktingar
- barn och unga som är massflyktingar
- barn som är papperslösa
- barn som är EU/EES- medborgare utan uppehållsrätt eller uppehållstillstånd

Skillnader mot nuvarande riktlinjer

Riktlinjerna har främst reviderats så att innehållet stämmer överens med aktuell lagstiftning och praxis. I revideringen har det även gjorts en översyn av om någonting saknas eller behöver förtydligas i riktlinjerna. Dispositionen har ändrats, texterna har uppdaterats och nya avsnitt har lagts till för att göra dokumentet mer användarvänligt. På vissa delar har information kortats ned med hänvisning till att mer information finns i andra källor, till exempel lagstiftning, förarbeten eller Socialstyrelsens handböcker.

I dessa riktlinjer beskrivs främst vad som specifikt rör ensamkommande barn och unga och ska därför ses som ett komplement till andra riktlinjer i Stockholms stad gällande barn och unga. Därav har text som rör generell barn- och ungdomshandläggning tagits bort ur detta förslag till reviderade riktlinjer och istället framgår tydliga läshänvisningar i de olika kapitlen. Syftet med detta är att riktlinjerna inte ska bli för omfattande samt att motverka att riktlinjerna ska behöva uppdateras mer ofta än nödvändigt.

Jämställdhetsanalys

Inom verksamhetsområdet ensamkommande barn och unga finns en överrepresentation av pojkar och män då det är fler pojkar som kommer till Sverige som skyddsökande utan vårdnadshavare. Av den anledningen berörs fler pojkar och män av ärendehandläggningen för ensamkommande barn och unga än flickor och kvinnor. I riktlinjerna finns ett kapitel om ensamkommande barn och ungas särskilda utsatthet. Denna utsatthet kan se olika ut för flickor och kvinnor och pojkar och män och kapitlet har delats upp i fler underrubriker som människohandel, hedersrelaterat våld och förtryck och barn som försvinner. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i det praktiska arbetet i olika situationer med att bedöma skyddsbehov i de individuella bedömningar som alltid ska göras. Förslaget till riktlinjer bedöms således i sig inte ha någon avsevärd påverkan på förhållandet mellan kön eller jämställdhet.

Konsekvenser för barn

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) gäller alla barn som bor eller vistas i Sverige. De gäller alltså oavsett om barnet har svenskt medborgarskap, uppehållstillstånd, är EU-medborgare eller befinner sig illegalt eller på andra grunder i landet.

En revidering av stadens riktlinjer för ensamkommande barn och unga kan påverka barn som bor i Stockholm. Det kan både handla om barn som idag befinner sig i Stockholm stad som ensamkommande och barn som i framtiden kommer till kommunen. Bedömningen är att riktlinjerna inte har reviderats på sådant sätt att det blir till nackdel för de grupper av barn som har eller kommer ha behov av socialtjänstens stöd med anledning av att de inte har vårdnadshavare i landet. Ensamkommande barn omfattas av samma regelverk när det gäller skydd och stöd som andra minderåriga. Samtidigt behöver socialtjänsten ta hänsyn till den specifika situation och utsatthet som ensamkommande barn befinner sig i samt regelverk som specifikt påverkar ensamkommande barns villkor.

Enligt artikel 3.1 i barnkonventionen "ska vid alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa". I socialtjänstlagen (SoL) och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) finns bestämmelser som går ytterligare ett steg längre vad gäller barns rättigheter, där framgår att "vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande". Kommunfullmäktige i Stockholms stad har antagit program för barns rättigheter och inflytande. Utöver programmet finns även ett stödmaterial för att pröva barnets bästa samt stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten och där ensamkommande och nyanlända barn särskilt uppmärksammas. Förvaltningens bedömning är utifrån detta att en individuell prövning av barnets bästa kommer att genomföras i varje enskilt ärende där föreslagna riktlinjer tillämpas. Den sammantagna bedömningen är därmed att ett beslut om att anta föreslagna riktlinjer är förenligt med barns bästa.

Ärendets beredning

Socialförvaltningen har i samarbete med stadsledningskontorets social- och skoljuridiska enhet vid juridiska avdelningen uppdaterat och reviderat riktlinjerna. Avstämning har även skett med ekonomistaben på Arbetsmarknadsförvaltningen samt med Migrationsverket region nord. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 15 maj och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 16 maj 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen bedömer inte att en eventuell ny socialtjänstlag kommer påverka handläggningsprocessen i sak gällande målgruppen ensamkommande barn och unga i någon betydande omfattning. Däremot kan vissa lagparagrafer komma att ändras och kapitel få nya beteckningar vilket kan medföra ett behov av konsekvensändringar för detta i riktlinjerna i ett skede innan ärendet beslutas i kommunfullmäktige. Då det finns ett behov av uppdatering av riktlinjerna för handläggning av ensamkommande barn och unga föreslår förvaltningen att denna process fortgår.

Socialförvaltningen föreslår att nämnden godkänner förslaget till revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och unga.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och unga.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-05-09
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2024-05-08